

ZDRAVOTNÝ STAV LESOV V ROKU 2024 V KOŠICKOM KRAJI

Roman Leontovyč

Leontovyč, R.: Forest health in Košice Region in 2024. APOL, 2025, vol. 6, no. 2, p. 303–307.

Abstract: In 2024, the declining trend of sanitary felling in the Košice Region has increased. Over the last three years, the volume of sanitary felling has halved. In 2016 the volume of sanitary felling was at the level of 720 thousand m³, in 2024 the volume of felling reached only 189.7 thous. m³ (average year-on-year declined by 77.8 thousand m³). The share of sanitary felling to the volume of total felling decreased compared to previous years and in 2024 it represented 23%. In 2024 year the broadleaves wood was dominantly attacked. Last year, the volume of infested broadleaves mass accounted for 51% of the total volume of sanitary felling. The highest volume of sanitary felling in 2024 was recorded as a result of abiotic factors.

Key words: Košice Region; sanitary felling; bark beetles; abiotic factors

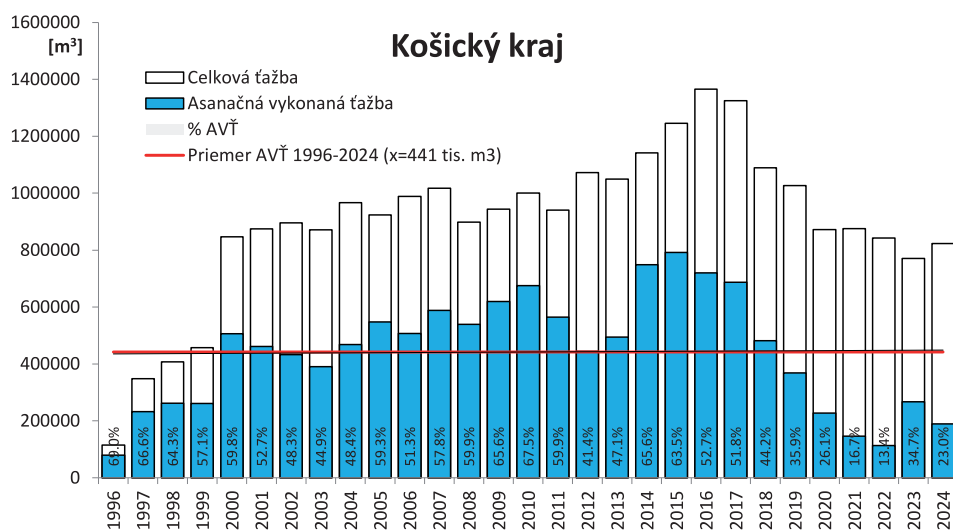
V Košickom regióne dlhodobo dochádza k poklesu asanačných ťažieb (AT), s výnimkou roku 2023 kedy došlo k miernemu nárastu. Rok 2024 bolo v kraji spracovaných v dôsledku AT 189 739 m³ drevnej hmoty (tab. 1). V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa jedná o pokles o 77,8 tis m³. Taktiež došlo k poklesu podielu asanačnej vykonanej ťažby k celkového objemu ťažieb z 34,7 % v roku 2023 na 23 % v roku 2024. (obr. 1). Treba uviesť, že podiel asanačných ťažieb je v Košickom kraji dlhodobo pod slovenským priemerom.

Tabuľka 1. Výskyt škodlivých činiteľov v lesoch Košického kraja v roku 2024.

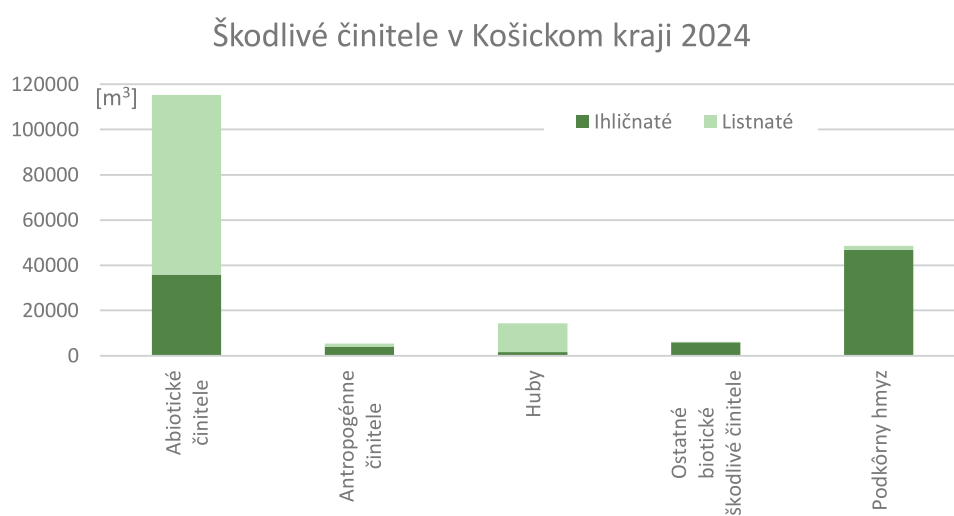
Table 1. The volume of sanitary felling in Košice Region by the group of pest agents in 2024.

Činitele	Dreviny [m ³]		
	Ihličnaté	Listnaté	Spolu
Abiotické škodlivé činitele	35 985	79 333	115 318
Abiotické činitele	35 985	79 333	115 318
Iné abiotické	46	1 784	1 830
Sneh	3 555	782	4 337
Sucho a úpal	16 380	22 996	39 376
Vietor	16 004	53 771	69 775
Antropogénne škodlivé činitele	4 017	1 370	5 387
Antropogénne činitele	4 017	1 370	5 387
Imisie	3 620	61	3 681
Iné antropogénne	207	18	225
Odcudzenie dreva	190	1 291	1 481
Biotické škodlivé činitele	54 276	14 758	69 034
Huby	1 519	12 814	14 333
Hniloby	115	173	288
Iné huby	1 063	11 894	12 957
Rakovina a nekróza kôry	341	0	341
Tracheomykózy	0	747	747
Ostatné biotické škodlivé činitele	5 937	192	6 129
Iné biotické	5 937	192	6 129

Činitele	Dreviny [m ³]		Spolu
	Ihličnaté	Listnaté	
Podkórny hmyz	46 820	1 752	48 572
Iný podkórny hmyz	6 347	484	6 831
Lykožrút bukový	0	729	729
Lykožrút lesklý	380	0	380
Lykožrút smrekovcový	239	0	239
Lykožrút smrekový	37 006	0	37 006
Lykožrúty na jedli	2 550	0	2 550
Podkórnik dubový	0	539	539
Podkórnikové na borovici	298	0	298
Spolu	94 278	95 461	189 739

Obrázok 1. Vývoj podielu asanačnej vykonanej ťažby na celkovej ťažbe v Košickom kraji.
Figure 1. Development of sanitary felling share in total felling volume in the Košice Region.

Obrázok 2. Podiel jednotlivých skupín škodlivých činiteľov na asanačnej vykonanej ťažbe v Košickom kraji v roku 2024.
Figure 2. The volume of sanitary felling in Košice Region by the group of pest agents in 2024.

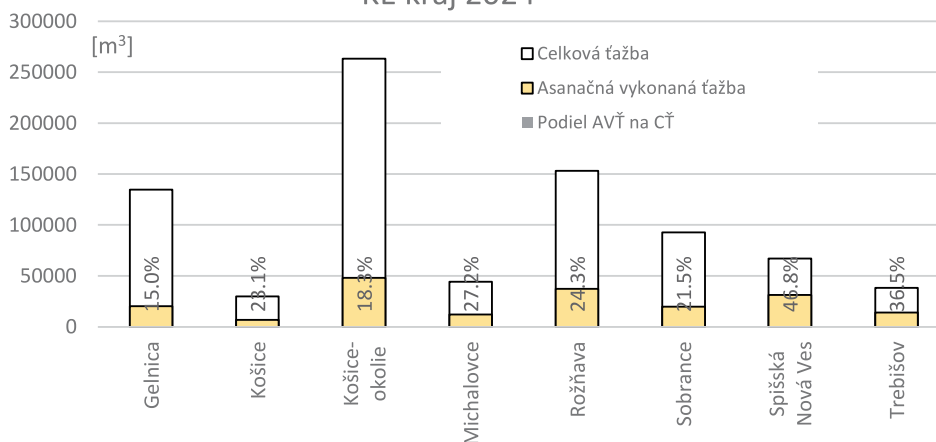
Následkom pôsobenia škodlivých činiteľov bolo v Košickom kraji spracovaných 189,7 tis. m³ drevnej hmoty. Pomer ihličnatej ku listnatej hmoty je takmer rovnaký, pričom listnatej hmoty sa spracovalo 95,5 tis. m³ a ihličnatej 94,3 tis. m³ (tab. 2). Listnaté dreviny sú najmä poškodzované abiotickými činiteľmi a hubovými patogénmi, ihličnaté najmä podkôrnym hmyzom a ostatnými biotickými činiteľmi (obr. 2).

Tabuľka 2. Objem asanačnej a celkovej ťažby v roku 2024 podľa okresov Košického kraja.

Table 2. Volume of sanitary felling, and total felling volume in 2024 by districts of the Košice Region.

Okresy	AV – asanačná vykonaná [m ³]			Podiel asanačnej vykonanej na celkovej ťažbe	Celková ťažba [m ³]		
	Ihličnaté dreviny	Listnaté dreviny	Spolu		Ihličnaté dreviny	Listnaté dreviny	Spolu
Gelnica	16 817	3 396	20 213	15,0 %	80 529	54 284	134 813
Košice	1 562	5 331	6 893	23,1 %	6 514	23 336	29 850
Košice-okolie	15 546	32 702	48 248	18,3 %	37 129	226 351	263 480
Michalovce	326	11 717	12 043	27,2 %	671	43 608	44 279
Rožňava	30 091	7 079	37 170	24,3 %	48 122	105 035	153 157
Sobrance	257	19 657	19 914	21,5 %	1 449	91 193	92 642
Spišská Nová Ves	29 406	1 892	31 298	46,8 %	49 975	16 881	66 856
Trebišov	273	13 687	13 960	36,5 %	608	37 659	38 267
Spolu	94 278	95 461	189 739	23,0 %	224 997	598 347	823 344

Celková a asanačná vykonaná ťažba
KE kraj 2024

Obrázok 3. Podiel asanačnej vykonanej ťažby na celkovej ťažbe v Košickom kraji podľa okresov v roku 2024.

Figure 3. Sanitary felling share in total felling volume in 2024 by districts of the Košice Region.

Abiotickými činiteľmi bolo v Košickom kraji v roku 2024 poškodených 115,3 tis. m³, čo predstavuje v porovnaní s predchádzajúcim rokom pokles o 81,8 tis. m³. Listnaté dreviny boli poškodené v objeme 79,3 tis. m³ a ihličnaté v objeme takmer 36 tis. m³. Z uvedeného množstva bolo vetrom poškodených 69,8 tis. m³, suchom a úpalom 39,4 tis. m³ a snehom 4,3 tis. m³ a iné abiotické činitele dosahovali 1,7 tis. m³. Vetrom boli poškodené najmä listnaté dreviny (objem AT 53,8 tis. m³), ihličnaté dreviny boli poškodené v rozsahu 16 tis. m³.

Celkový objem napadnutej hmoty biotickými činiteľmi dosiahol 69 tis. m³ (medziročný nárast o 3,8 tis. m³). Najvýznamnejšími biotickými činiteľmi boli v Košickom kraji v roku 2024 podkôrný hmyz a huby. Podkôrnym hmyzom bolo poškodených 48,6 tis. m³ drevnej hmoty (nárast o 3,9 tis. m³), pôvodcami hubových ochorení bolo napadnutých 14,3 tis. m³ (pokles o 800 m³), antropogénnymi činiteľmi bolo poškodených takmer 5,4 tis. m³, čo predstavuje nárast o 1,4 tis. m³ (tab. 2).

Dlhodobo najvýznamnejším biotickým škodlivým činiteľom v regióne je podkôrny hmyz, aj keď v posledných rokoch nezaznamenávame také objemy ako v rokoch 2016 až 2019. Následkom napadnutia porastov podkôrnym hmyzom bolo v roku 2024 spracovaných 48,6 tis. m³, čo predstavuje nárast o 3,9 tis. m³ (obr. 4). Dominantné postavenie si zachoval výskyt podkôrneho hmyzu na ihličnatých drevinách (46,8 tis. m³). Najvýznamnejší podiel tvorí lykožrút smrekový 37 tis. m³. Za posledná dva roky postupne narastá objem AT na listnatých drevinách, v roku 2024 dosiahol 1 752 m³, a to najmä lykožrút bukový a podkôrnik dubový.

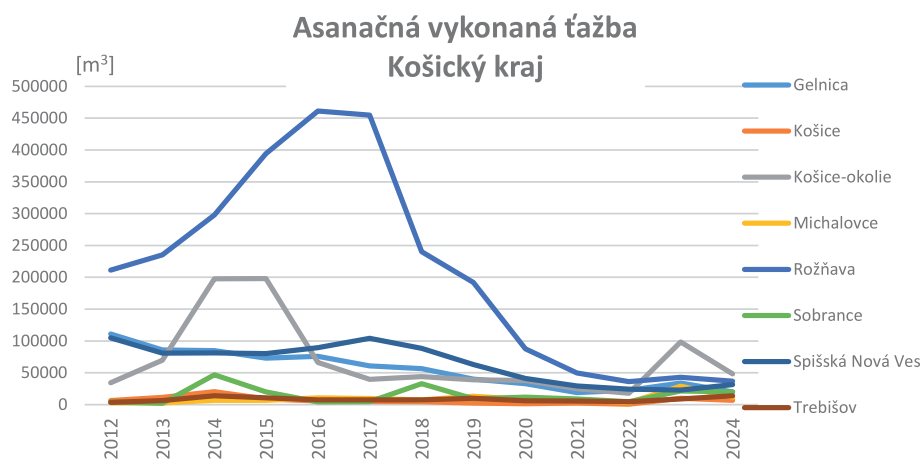
Antropogénne pôsobiace činitele mali za následok asanačné ťažby v objeme takmer 5,4 tis. m³ (medziročný nárast o 1,4 tis. m³), pričom dlhodobé pôsobenie imisí malo za následok spracovanie 3,7 tis. m³, krádeže dreva dosiahli 1 481 m³, čo je len mierny nárast oproti predchádzajúcemu roku.

Najvyššie objemy asanačných ťažieb sa vykonali v okresoch Košice-okolie, a to v objeme 48,3 tis. m³ (pokles o 50,3 tis. m³), Rožňava 37,2 tis. m³ (pokles o 5,9 tis. m³), Spišská Nová Ves 31,3 tis. m³ a Gelnica 20,2 tis. m³ (tab. 2). Čo sa týka podielu asanačných ťažieb na celkových ťažbách tak najvyšší podiel AT bol zaznamenaný v roku 2023 v okrese Michalovce, kde podiel AT dosiahol takmer 50 %, v okrese Košice 42,3 % a Košice-okolie 40,1 %. Údaje za všetky okresy Košického kraja sú zobrazené v tabuľke 2 a na obrázku 3 a 4.

Vývoj zdravotného stavu lesov v Košickom kraji v roku 2024

Objem asanačných ťažieb je v Košickom kraji v posledných 5 rokoch pod Slovenským priemerom, pričom sa pohybuje od 13,4 do 34,7 %. V minulom roku bol na úrovni 23 %. Dlhodobo najvyššie objemy AT v regióne sa zaznamenávajú v okresoch Košice-okolie, Gelnica, Spišská Nová Ves, a to najmä v dôsledku vetrových kalamít a pôsobenia podkôrneho hmyzu (obr. 5). Najvyšší objem AT v dôsledku pôsobenia podkôrneho hmyzu bol v poslednom decéniu zaznamenaný v rokoch 2016 a 2017, najmä v dôsledku vrcholiacej kalamity podkôrneho hmyzu na Spiši a v oblasti Gemera (obr. 4). Aj napriek uvedenému nemožno očakávať, že v najbližších rokoch ešte dôjde k takému výraznému poklesu asanačných ťažieb. Vzhľadom na klimatické podmienky, ako aj plošné rozšírenie podkôrnikovej kalamity v smrečinách, najmä v oblasti Gemera a Spiša, očakávame aj v nasledujúcich rokoch, že v regióne bude z biotických škodlivých činiteľov najvýznamnejšie ovplyvňovať asanačné ťažby podkôrny hmyz. Taktiež výskyt abiotických činiteľov, najmä vetra, nie je možné predpovedať, v tomto roku došlo k vetrovej kalamite začiatkom júla v okrese Gelnica. Došlo k poškodeniu porastov so zastúpením buka, borovice, jedle a smreka v nadmorských výškach od 400 do 1 200 m n. m. Postihnuté boli najmä subjekty hospodáriace v oblasti Hnileckej doliny.

Začiatkom vegetačného obdobia došlo pomiestne k poškodeniu bučín, najmä mrazom. Pomiestne sa prejavovalo chradnutie a odumieranie výsadiieb smrekovca opadavého. Prvé príznaky boli evidované v oblasti Slovenského raja a Slovenského rudohoria. Súčasná vlna chradnutia je takmer identická s príznakmi a lokalitami, ktoré sme zaznamenali pri predchádzajúcich periódach odumierania smrekovcov.

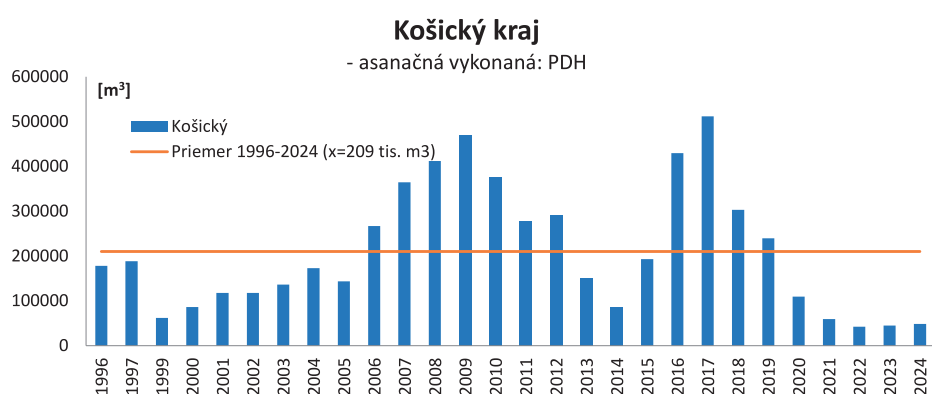
Obrázok 4. Vývoj asanačnej vykonanej ťažby podľa okresov v Košickom kraji.

Figure 4. Development of sanitary felling in districts of the Košice region.

V regióne pokračuje odumieranie jedlí starších vekových stupňov. Pod kôrou odumretých jedlí boli zistené typické požerky podkôrneho hmyzu, a to druhov lykožrút prostredný Pityokteines spinidens a lykožrút korunový Pityokteines vorontzovi. Okrem uvedených druhov podkôrníkov sme na odumierajúcich jedliach zaznamenali častú prítomnosť podpňoviek (*Armillaria* spp.).

V regióne taktiež dochádza k nárastu výskytu lykožrúta bukového (*Taphrorychus bicolor*). Jeho výskyt sa zaznamenáva najmä po vetrových kalamitách na vývratoch, ako aj na okrajových oslnených jedincoch buka, ktoré javili známky odumierania korunových častí.

Taktiež zdravotný stav dubových porastov nemožno hodnotiť ako uspokojivý, najmä z dôvodu presychania korún s tracheomykóznymi príznakmi. Taktiež asimilačné orgány boli v tomto roku intenzívne poškodené sietničkou dubovou (*Corythucha arcuata*). Jedná sa o inváziu bzdochu, pôvodom z Ameriky. V Európe sme zaznamenali jej výskyt od roku 2000, na Slovensku sa vyskytuje od roku 2018. Od tohto roku sa jej prítomnosť zaznamenala takmer na celom našom území. V dôsledku jej pôsobenia dochádza k strate sfarbenia listov pričom začínajú žltnúť.

Obrazok 5. Vývoj vykonanej asanačnej ťažby spôsobenej podkôrným a drevokazným hmyzom v Košickom kraji.
Figure 5. Development of sanitary felling caused by bark beetles and wood-boring insects in the Košice region.

Podakovanie

Tento článok vznikol vďaka podpore výskumným projektom Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-19-0116, APVV-19-0119, ďalej APVV-21-0131 „Vývoj a testovanie biologicko-mechanických spôsobov ochrany ihličnatých sadeníc pred hmyzími škodcami v lesoch poškodených veľkoplošnými kalamitami“, APVV-22-0545 „Nový škodca v bučinách na Slovensku: Výskum metód ochrany lesa proti lykožrútovi bukómu (*Taphrorychus bicolor*)“, APVV-22-0399 „Testovanie nosiča biologicky aktívneho organizmu proti hmyzím škodcom z rodu *Chréstov Melolontha*“, APVV-23-0156 Výskum populácie a možnosti ovládania invázneho druhu sietnička dubová (*Corythucha arcuata*) v dubových ekosystémoch Slovenska, „Progresívne metódy ochrany lesa v meniacich sa ekologických podmienkach (PROMOLES)“, projekt financovaný z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301). Tento článok vznikol aj vďaka spolufinancovaniu Európskej komisie v rámci projektu LignoSilva [Grant Agreement #101059552] v rámci akcie Horizon Europe Teaming for Excellence.

ADRESA

Ing. Roman Leontovyč, PhD.
Národné lesnícke centrum – Sekcia pre vedu a výskum
Lesnícka ochranná služba
Lesnícka 11
SK-969 01 Banská Štiavnica
e-mail: roman.leontovyc@nlcsk.org